

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження
критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам
господарювання на надання послуг, що становлять
загальний економічний інтерес»

1. Мета

Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес» (далі – Проект постанови) розроблено Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) з метою:

1) імплементації відповідних положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода);

2) створення правових механізмів реалізації положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон);

3) забезпечення нормативно-правової бази під час здійснення оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання, які надають послуги, що становлять загальний економічний інтерес.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Згідно з пунктом 1 статті 267 Угоди для виконання зобов'язань, зазначених у статтях 262 – 266 цієї Угоди, Україна, зокрема, протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою має прийняти національне законодавство про державну допомогу.

Відповідно до статті 264 Угоди Сторони домовились, що вони застосовуватимуть положення Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосуванням статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

Пунктом 4 статті 262 Угоди встановлено, що підприємства, уповноважені надавати послуги, що мають загальний економічний інтерес, або такі, які мають характер прибуткової монополії, підпорядковуються правилам, що містяться в цій частині в тій мірі, в якій застосування цих правил юридично або фактично не перешкоджає виконанню окремих завдань, визначених для них. Розвиток торгівлі не має зазнавати впливу настільки, наскільки це суперечитиме інтересам Сторін.

Відповідно до пункту 4 статті 263 Угоди Сторони мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке

користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є вповноваженим на надання послуг, що мають загальний економічний інтерес, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг в будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках, таким чином, щоб чітко відстежувалось таке:

а) витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншого боку, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність;

б) повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку - обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародно визнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту.

Критерії сумісності (допустимості) державної допомоги для надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес визначаються рішенням Комісії (ЄС) від 20 грудня 2011 року (2012/21/ЄС) про застосування частини 2 статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес (далі – Рішення Комісії (ЄС)).

Відповідно до статті 8 Закону до повноважень Комітету як Уповноваженого органу з питань державної допомоги (далі – Уповноважений орган), належить, зокрема, визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом.

Згідно з пунктом 14 частини першої статті 1 Закону послуги, що становлять загальний економічний інтерес, - послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.

Пунктом 2 частини другої статті 3 Закону передбачено, що дія цього Закону не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Водночас, наразі в національному законодавстві відсутній механізм для визначення чи є підтримка на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес саме компенсацією обґрунтованих витрат на надання

таких послуг, крім цього відсутні відповідні критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес. Зазначене порушує дотримання принципу правової визначеності під час реалізації повноважень Уповноваженого органу під час здійснення оцінки допустимості державної допомоги, не забезпечує визначення на національному рівні підходів до оцінювання державної допомоги у цій сфері та, відповідно, унеможливило імплементацію відповідних положень Угоди.

Згідно з частиною другою статті 6 Закону Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою цієї статті, перелік яких не є вичерпним. У цьому контексті є необхідним встановлення єдиного порядку та підходів здійснення оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес.

Крім того, з метою захисту національних інтересів, забезпечення економічної самостійності держави, прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави в цілому, для отримання статусу кандидата на членство в ЄС, подальшої роботи над інтеграцією України до ЄС, організації стабільності та безпеки Європейського континенту, Україна, дотримуючись цінностей, закріплених у статті 2 Договору про Європейський Союз, та відповідно до статті 49 цього Договору, 28 лютого 2022 року подала заявку на членство в ЄС, підписану Президентом України.

Відповідно до спеціальної процедури вступу до ЄС, Україною отримано та заповнено анкету-опитувальник для отримання статусу кандидата на членство в ЄС, яка, зокрема, містила питання щодо імплементації до законодавства ЄС законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання.

23 червня 2022 року Україні надано статус кандидата на членство в ЄС, тому подальша підготовка до членства передбачає, зокрема, завершення імплементації положень законодавства ЄС в національне законодавство про державну допомогу суб'єктам господарювання.

У зв'язку з викладеним, прийняття та реалізація положень Проекту постанови є однією з умов подальшої підготовки України до членства в ЄС, що є вкрай важливо для України в період воєнного стану та післявоєнної відбудови держави.

Водночас пунктом 1 Плану заходів з удосконалення механізму державної допомоги суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.06.2022 № 476-р, Комітет визначено відповідальним за розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України проєктів постанов Кабінету Міністрів України про критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги (строк виконання – грудень 2025 року).

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом постанови пропонується визначити критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, а саме:

- мету і форми державної допомоги;
- категорії отримувачів державної допомоги;
- максимальний розмір державної допомоги, яка може надаватися;
- умови та спосіб розрахунку сукупного розміру державної допомоги;
- витрати, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги.

4. Правові аспекти

Правовими підставами розроблення Проєкту постанови є:

Конституція України;

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;

Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;

Закон України «Про Антимонопольний комітет України».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Проєкту постанови не матиме впливу на надходження та витрати державного чи місцевих бюджетів України, а тому фінансово-економічні розрахунки не наводяться.

Максимальний розмір державної допомоги на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес та відповідні способи його розрахунку, визначені пунктами 10 – 16 Проєкту постанови, передбачені статтями 5 – 6 Рішення Комісії (ЄС).

6. Позиція заінтересованих сторін

Публічні консультації та обговорення Проєкту постанови будуть проведені відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

Реалізація положень Проєкту постанови може стосуватися питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, тобто потребує з'ясування позиції відповідної заінтересованої сторони: всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи відповідних органів місцевого самоврядування.

Проект постанови не стосується питань соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, тому не потребує з'ясування позиції відповідних заінтересованих сторін: Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні, Спільного представницького органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю та всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю та їхніх спілок, Уповноваженого із захисту державної мови.

Проект постанови не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тобто не потребує надсилання на розгляд Науковому комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Проект постанови потребує погодження Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України, Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством розвитку громад та територій України, Міністерством енергетики України, Державною регуляторною службою України.

Проект постанови буде надіслано для проведення експертизи на відповідність зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правовим, та праву Європейського Союзу (acquis ЄС), Урядовому офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Проект постанови буде надіслано Міністерству юстиції України для проведення його правової експертизи.

7. Оцінка відповідності

Проект акта містить положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, а саме, зазначених у статтях 262 – 267 Угоди.

Водночас у Проекті акта відсутні положення, що:

стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

створюють підстави для дискримінації.

Проект акта буде надіслано до Національного агентства з питань запобігання корупції для проведення антикорупційної експертизи.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертиза Проекту постанови не проводилася.

8. Прогноз результатів

Прийняття Проекту постанови дозволить запровадити на національному рівні підходи до оцінювання державної допомоги суб'єктам господарювання

на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, забезпечить імплементацію відповідних положень Угоди та сприятиме дотриманню принципу правової визначеності під час реалізації повноважень Комітету під час оцінки допустимості державної допомоги.

Реалізація Проєкту постанови не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема, забруднення утвореними відходами; інші суспільні відносини.

Реалізація Проєкту постанови матиме позитивний вплив на інтереси заінтересованих сторін.

Інформація у вигляді таблиці за запропонованою формою щодо впливу на інтереси заінтересованих сторін надається в додатку до пояснювальної записки.

Додаток: на 2 арк. в 1 прим.

Голова Комітету

Ольга ПІЩАНСЬКА

«___» _____ 2022 р.

Інформація про вплив реалізації акта на інтереси заінтересованих сторін

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Держава	Створення правових механізмів реалізації положень Закону та забезпечення нормативно-правової бази під час здійснення оцінки допустимості державної допомоги на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес	Запровадження на національному рівні підходів до оцінювання державної допомоги суб'єктам господарювання на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, забезпечення імплементації відповідних положень Угоди, забезпечення дотримання принципу правової визначеності під час реалізації повноважень Комітету під час оцінки допустимості державної допомоги
Громадяни	Отримання якісних послуг, що становлять загальний економічний інтерес	Запровадження чітких та рівних для всіх суб'єктів господарювання підходів до оцінювання державної допомоги на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес сприятиме забезпеченню захисту та розвитку конкуренції на відповідних ринках; підвищенню прозорості та ефективності управління ресурсами держави та місцевими ресурсами
Суб'єкти господарювання (отримувачі державної допомоги)	Розуміння чітких умов, за яких отримання державної допомоги є можливим та допустимим для конкуренції в контексті системи державної допомоги	Визначення мети і форм державної допомоги, категорій отримувачів державної допомоги, максимального розміру державної допомоги, яка може надаватися, умов та способу розрахунку сукупного розміру державної допомоги, витрат, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги,

		які передбачені Проектом постанови, забезпечить для суб'єктів господарювання, які надають послуги, що становлять загальний економічний інтерес, визначення умов, за яких державна допомога є допустимою, що підвищуватиме прозорість функціонування системи державної допомоги
--	--	--
